

Reuk- en smaakstoornissen

Iedereen heeft weleens een periode minder goed kunnen ruiken, meestal ten gevolge van een verkoudheid. Niet alleen het ruiken is minder, maar ook kan er een verandering in smaak optreden. Vaak herstelt de reuk en daarmee de smaak vanzelf weer, nadat de verkoudheid is verdwenen. Helaas kan het reuk- en smaakvermogen ook langdurig of blijvend zijn aangetast. Reuk speelt een belangrijke rol bij de herkenning van gevaar, zoals rook en gas. Verlies van reuk heeft een groot effect op de kwaliteit van het leven.

Het reukorgaan

- Het reukzintuig bevindt zich boven in de neus.
- Het reukepitheel is verantwoordelijk voor het waarnemen van reukstoffen. Via het reukepitheel wordt verbinding gemaakt met de reukcentra van de grote hersenen waar de geur 'geregistreerd' wordt'.

- De in de lucht circulerende reukstoffen komen door inademen in contact met het reukepitheel. Door uitademen komen geurstoffen uit voedsel en drank vanuit de mondholte via de neuskeelholte bij het reukorgaan.
- Vrijwel alle geurstoffen, vooral in hogere concentratie, geven naast prikkeling van het reukzintuig ook prikkeling van de zogenaamde somatosensorische receptoren. Deze zorgen voor de waarneming van prikkeling, zoals warm, koud, irriterend en scherp.

Beschrijvingen van reukstoornissen

Bij een normale reuk spreekt men van normosmie; de algemene term voor een gestoorde reuk is dysosmie. Bij verminderde reuk door ouderdom spreekt men van presbyosmie.

Er zijn verschillende reukstoornissen. Vaak wordt een onderscheid gemaakt tussen kwalitatieve en kwantitatieve reukstoornissen.

Kwalitatieve reukstoornissen

Bij kwalitatieve reukstoornissen is de aard van waarnemen veranderd; geuren worden anders, intenser of als onaangenaam ervaren. De volgende termen worden gebruikt:

- kakosmie: geuren worden als vies, onaangenaam ervaren;
- parosmie: waarneming van geuren die er niet of in een andere aanwezig zijn; de betreffende persoon is zich hiervan bewust;
- pseudosmie: inbeelding van geuren onder invloed van hevige emoties;
- fantosmie: geurhallucinaties;
- agnosmie: het onvermogen om waargenomen geuren te benoemen;
- hyperosmie: overmatige waarneming van geuren; geuren ruiken veel sterker dan normaal.

Kwantitatieve reukstoornissen

Bij kwantitatieve reukstoornissen is er sprake van een meetbare vermindering van het reukvermogen. Hiervoor worden de volgende termen gebruikt:

- anosmie: volledig afwezige reukzin;
- hyposmie: verminderde reuk.

Indeling reukstoornissen naar oorzaak

Reukstoornissen kunnen ook onderscheiden worden naar de aard van de onderliggende oorzaak.

- Conductieve reukstoornissen

Men spreekt van conductieve reukstoornissen wanneer door verstopping van (een deel) van de neus de geurstoffen het reukorgaan niet kunnen bereiken. Daarom wordt het ook wel een respiratoire stoornis genoemd.

- Perceptieve reukstoornissen

Wanneer het reukzintuig of het zenuwstelsel van de reuk is aangedaan, spreekt men van een perceptieve reukstoornis. Perceptieve reukstoornissen worden onderscheiden in essentiële en een centrale reukstoornis.

- Bij een essentiële reukstoornis is het reukepitheel beschadigd.
- Bij een centrale reukstoornis is er een beschadiging in het verloop van de bij reuk betrokken zenuwbaan of hersendeel.

Oorzaken reukstoornissen

- Ontsteking

De meest voorkomende oorzaak van reukverlies is een virale bovensteluchtweginfectie. Na een ogenschijnlijk normale griep bemerkt de patiënt dat de reuk grotendeels of geheel is verdwenen. In de meeste gevallen is er dan sprake geweest van een infectie met een para-influenza virus type 3.

Ook bij een HIV- en hepatitis C-infectie wordt deze vorm van reukverlies gezien. Onderzoek heeft aangetoond, dat vooral beschadiging en verlies van reukepitheel de oorzaak zijn van deze reukstoornis.

- Operatie

Een andere oorzaak van beschadiging van het reukepitheel is een operatieve behandeling van de neus. Een neusbijholte-operatie kan in zeldzame gevallen leiden tot een verminderde reuk.

- Medicijnen

Ook bij gebruik van bepaalde geneesmiddelen en contact met toxische stoffen is reukverlies beschreven.

- Roken

Roken heeft een schadelijke functie op de reuk!

- Ongeluk
 - Hoofdletsels (schedeltraumata) vormen een andere veel voorkomende oorzaak van reukverlies. Een harde klap op het voor- of achterhoofd, bijvoorbeeld door een val of een auto-ongeluk, geeft in 5 tot 10% kans op verlies van de reuk.
 - Bij kinderen blijkt de kans veel lager.
 - Het reukverlies ontstaat door verschuiving van de voorhoofdkwab van de hersenen ten opzichte van de schedelbasis, waardoor de filia olfactoria afscheuren. Hierdoor is de verbinding tussen het reukorgaan en de hersenen onherstelbaar verbroken, vaak met een volledig en blijvend reukverlies tot gevolg.
 - Een reukstoornis komt het meest voor na een val op het achterhoofd.